

razvpita, ima pa vendar nekaj dobrega nad tem, kar lahko porabiš, in tako poboljšaš svoje dosedanje ravnanje. Nikar tega ne zanemarjaj! Pridn a čebela povsod nabira med.

Ni še dosti, da učitelj veliko vé, ampak da tudi prav vé, in to prav povedati zna, to je poglavitno. Marsikdo, kateri ne zna prav mnogoterih reči, je vendar dober školnik. Učiteljeva glava ne more biti podobna veliki dvorani, kjer gori na sto in sto lučic, marveč mora biti podobna mali stanici, v kateri pa ni ga kotička, da bi ne bil razsvitljen. Glava mora biti zadosti brihtna, da to, kar je v njenem krogu, obseže, obderži in premisli. Učitelj, kateri nima izobražene pameti, je podoben svetilnici brez olja, in ako brez prevdarka posnema, kar pri drugih vidi, je podoben otrokom, kateri kadé in nosljajo, ker tudi druge vidijo.

Čertice o cerkvenem petju.

(Is „Danice“.)

(Konec.)

Na Kranjskem se pač ne moremo meriti v tem obziru z onimi na Nemškem ali v drugih bolj omikanih državah, ker so daleč pred nami; dobro pa bi bilo, da bi se tudi mi nekoliko pomikali za njimi in se bolj sklenili.

Ne bomo naštevati napak, ki se tu in tam nahajajo v cerkvah; ali to moramo reči, da gleda se premalo na to, je li pesem v besedi in glasu vredna cerkve, ali ne? Navadno je vse na tem, da ljudem dopade, da organista hvalijo, ali da dobi nekoliko več bire, ali kaj tacega. Tu mora biti spev bolj okrogel ali na „marš“, da povzdiguje pete in ne serc; besede pri nekterih pesmih so take, da bi bilo treba le nektero prenarediti, in imeli bi naj ročniši kvantarsko pesem! Nekteri hočejo ljudstvu s tem vstreči, da pevajo v cerkvi na videz prav umetne reči, da se melodija prav čudno in naglo zvija ali pa žene na višavo, ki je ne zmaga navadno gerlo i. t. d. Vse to je vnanjost, pa tako je in bo cerkev zaverгла, ker ni v njenem smislu, in odbirala bode ljuško od pšenice. Samospevi so ravno tako napčni peti v cerkvah, kjer ni namen, da bi se pevci skazovali pred ljudstvom, da bi jih ono hvalilo, ali da bi obračalo oči in ušesa od altarja na kor, temuč — da petje napeljuje

verne k pobožnosti, jih uterjuje v veri, upanji, ljubezni, torej da povzdiguje serca k Bogu, pa ne moti vernih pri molitvi. Saj tako so pisali stari umetniki, ki bi jih v tem imeli posnemati. Cerkev ne vpraša, je li to ali uno lepo, ampak — je li prav in dobro? To kažejo vse cerkvene molitve in pesmi. Cerkveni spév bode naj rojen v nežnih čutilih pobožnosti, in giblje naj se mirno, gladko — in veličastno, ... ne s strastnim, prenezmernim zdihovanjem, kakor nekteri pojejo, ne v obliki posvetnega zaljubljenja pri Marijnih pesmih itd. Vsa strastna glasba je prišla iz gledišča v cerkev; preč z njo! Sploh bi bilo dobro, da bi orglavci in predstojniki cerkveni ravnali bolj zbirljivo. Mislil bi, da bo čisto zerno cerkvenega petja tudi ljudem bolj dopadlo, kakor dopada prah in pleve, če tudi vsem ne; privadili se bodo s časom kakor so se drugej privadili. Če bi pa tudi cerkvena glasba ljudi ne šegotala po ušesih, bi vender predstojniki cerkveni tolažili se s tem, da stojé z glasbo na cerkveni podlagi. S prazno posvetno glasbo ne bode si cerkev privabila ljudi, take se sliši po veselicah obilo. Ako pa pridejo eni, ki bi sicer ne prišli k Božji službi brez godbe, ali ko bi ne bila godba po njih mislih, so to slabi otroci in toliko slabejši, kolikor bolj jih le razveseljevanje vabi v cerkev. Bere in pripoveduje se, da se jih je mnogo spreoburnilo, ko so slišali veličanske glase neovenelih starih spevov v *Mimu*. Ni pa še znano, da bi se bil kdo spreoburnil pri glasbi na poskok; zvernil se je pa že marsikteri. Še hujši je pa to, da ljudstvo hoče vedno več prostosti, vedno več burk, dobiva tedaj vedno bolj spačen okus, in tedaj v omiki pada nazaj. Nekaj tacega se je zgodilo v Beču pred nekaj leti. Razglašena pevka je pela v neki cerkvi; ljudstvo to zvedivši vrelo je v cerkev; vse je bilo eno uho in nobeden ni mislil na službo Božjo. Ko se je pevka hotla peljati na dom, spregali so dunajski gospodje konje, da bi jo sami peljali; ali dasiravno judnja, skočila je z voza in zbežala v bližnjo vežo. Ali mar to ne spominja na izraelsko zlato tele?

Druga napaka je pa, ker mislimo, da mora zmiraj biti kaj novega. Z obleko je to tako v navadi, posebno pri ženskem spolu; da bi pa morala zavoljo tega tudi pesem vedno nova biti, tega — ne razumem.

V Čehih in mnogih drugih krajih, kjer so v glasbi bolj razumni kot smo mi, ohranjujejo in popevajo več sto let ene

pesmi in viže; imenujejo jih narodno-cerkvene speve in jih ljubijo kakor svojo domovino. *) Pri nas pa nimamo narodno-cerkvenih pesem; stare pesmi so ljudje pozabili, ker jih več ne slišijo, novih pa ne znajo, ker se poje vedno kaj družega, ali so pa tako zvihačno in visoko postavljene, da jih navadno gerlo ne zmaga. Tudi v ljudskih šolah mora biti vedno kaj novega, zato petje nima vspeha, ker otroci pozabijo eno za drugim, zadnjič pa nima tudi ta poduk potrebne koristi. Naj bi vsak pomislil, komur se tako mudi s pesmami, da pesem se ne vtisne kmalo v glavo in zlasti v serce, če pa pesem iz serca ne gre v serce, je petje prazna mlatev. Šolski ukaz veli, naj se otroci vadijo, da bodo znali navadne cerkvene in ljudske pesmi. Učitelji, prevdarite in storite, sej boste manj terpeli in več koristili.

V Ljubljani se je napravilo katoliško društvo, ktero je vzelo v svoja pravila, buditi zavednost katoliško. Gotovo bode s tem naj lepše zasluge imelo, ako dela za zboljšanje in napredovanje cerkveno-pravilnega petja. V ta namen nasvetovano naj bode sledeče:

1. Naj katol. društvo pospeši, da dobimo slovensko cerkveno pesmarico, to je zbirko dobro izbranih in primernih cerkvenih pesem, ki so postavljene na note za petje in orglje, tako kakor se za cerkev spodobi. Za podlago izbero naj se do zdaj znane dobre pesmi. **) Ako je premalo res cerkveno-dobrih pesmi in spevov za večjo zbirko na Slovenskem, razpišejo naj se, da se dobé. Da pa ne bode vsaki po svoji glavi delal, naznanijo naj se pravila. Hudo je, če človek dobi v roko dobra dela, pa ne vé, za kaj bi jih rabil, naj ima vsaka pesem svoj namen. Naj se pa tudi za trdno določi, kaj se pri posameznih delih službe Božje smé peti, in kaj ne. Vsako delo naj se dá učenim in umnim oestro presoditi. Pred vsakim spevom pridene naj se predigra za orglje; se vé, da mora biti le to dobro delo in za rabo. Vse cerkve naj potem kupijo in si naročijo to delo, in naj se ne dopušča

*) Ni dvoma, da bode tudi pri nas na to prišlo in se stalno ohranilo, kar se bode za cerkveno-narodno skazalo in poterdilo; zdaj pa smo še le v poskušnji, v razvoju, razvetu. Vredn. „Dan.“

**) Ravno dokončane g. Bilceve prestave latinskih himen so bogat in veljaven zaklad; tudi družih je veliko dobrih. Sicer pa gre ta potrebna naloga prav za prav prečast. škofijstvu. Vredn. „Dan.“

kaj drugega v cerkvi peti, razun kar poseben odbor za dobro spozná in cerkev poterdí.

2. Naj osnuje katol. družba katolišk pevski zbor, da pokaže djavno cerkveno umetniške zaklade, ki jih ves svet tako visoko ceni. V Ljubljani je to toliko lažje izvršiti, ker ste seminiši alojzijansko in duhovšnica. Ako to privoli in podpira milostl. kn. škofijstvo, bode se napravil pevski zbor, da je kaj; postavilo se bode lahka čez 60 deških in moških glasov. Naj se potem popevajo cerkveno - klasična dela Palestrin-a, Vittorija in drugih. Zakaj bi škofijska cerkev ne bila zgled vsem drugim farnim cerkvam? Ako pa to ne gre, naj se vsaj pri kakih skupšinah zapoje kaj tacega. Skušnja uči, da, kdor je okusil veličast teh děl, ne dopadajo mu več svetne fraze. Mladost bode navdušena samo za cerkveno-klasične speve, in mladi duhovni bodo zanesli jih tudi po drugih farah.

3. Naj katol. društvo pozvé in naznani natančne rimsko-katoliške vredbe, ktere zadevajo cerkveno petje na koru, in naj jih naznani, ter naj bi jih prečastito škofijstvo naravnost zapovedalo. Nekteri na pr. terdijo, da se ne smejo peti pri sv. maši pesmi Matere Božje za ofertorij ter se opirajo na keršanski nauk, ki pravi, da moramo paziti in misliti na poglobitve dele svete maše; neki ukaz pravi naravnost, da se ne smé nič popevati v cerkvi, kar se z Božjo službo ne vjema. Drugi zopet terdijo, da na tem ni toliko.

Vse eno nikakor ni, kakošne pesmi da naj se pojejo pri Božji službi. Ako katol. družba to dožene, bode saj to dobro storila, da orglavci ne bodo delali po svoji glavi in za nje bode prav, ne bode jim treba plajša na vse vetrove obračati, ker vsaki se bode opiral na sv. cerkve ukaz, kteri hočemo pokorni biti na veke.

C.

Nekoliko o poštevnanji ali računstvu v ljudski šoli.

(Konec.)

6) Kedar se pa v množivcu številka 1 nahaja, prikrajšaš množenje s tem, da množenec precej kot prvi izdelek obderžiš in le z drugimi večjimi številkami množiš, in naposled posamezne izdelke sošteješ. N. pr.:

a)	$\begin{array}{r} 2468 \times 51 \\ 12340 \\ \hline 125868 \end{array}$	b)	$\begin{array}{r} 12345 \times 103 \\ 37035 \\ \hline 1271535 \end{array}$	c)	$\begin{array}{r} 6543 \times 123 \\ 13086 \\ 19629 \\ \hline 804789 \end{array}$
----	---	----	--	----	---